

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Tdo/39/2020
Identifikačné číslo spisu: 8616010133
Dátum vydania rozhodnutia: 08.12.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Dana Wänkeová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:8616010133.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z jeho predsedníčky JUDr. Dany Wänkeovej a sudcov JUDr. Petra Paludu a JUDr. Martina Piovartsyho v trestnej veci proti obvinenej H. T. pre zločin subvenčného podvodu podľa § 225 ods. 1, ods. 4 písm. a) Trestného zákona na verejnom zasadnutí konanom 8. decembra 2020 v Bratislave o dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 29. januára 2020, sp. zn. 6To/65/2019, takto

rozhodol:

Podľa § 386 ods. 1 Trestného poriadku vyslovuje, že uznesením Krajského súdu v Prešove z 29. januára 2020, sp. zn. 6To/65/2019, bol z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku porušený zákon v ustanoveniach § 2 ods. 12 Trestného poriadku, § 319 Trestného poriadku a § 221 ods. 1, ods. 2 Trestného zákona v prospech obvinenej H. T..

Podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku zrušuje uznesenie Krajského súdu v Prešove z 29. januára 2020, sp. zn. 6To/65/2019, ako aj rozsudok Okresného súdu Svidník z 21. októbra 2019, sp. zn. 3T/6/2016, a ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutia obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

Podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku prikazuje Okresnému súdu Svidník, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Odôvodnenie

Okresný súd Svidník (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom z 21. októbra 2019, sp. zn. 3T/6/2016, uznal obvinenú H. T. vinnú zo zločinu subvenčného podvodu podľa § 225 ods. 1, ods. 4 písm. a) Trestného zákona, na tom skutkovom základe, že

ako starobná dôchodkyňa, vedomá si jednak svojho nepriaznivého zdravotného stavu, spočívajúceho v chronickom ochorení pohybového systému a jednak neúmernej vzdialenosti z miesta trvalého pobytu do miesta výkonu práva, dňa 29. decembra 2010 osobne požiadala živnostníčku J. X., vykonávajúcu podnikanie pod obchodným menom J. X. s miestom podnikania U., X. T. XXX/X o uzatvorenie

pracovného pomeru so zámerom, že po následnom uznaní jej dočasnej práceneschopnosti počas trvania pracovného pomeru bude mať nárok na čerpanie nemocenských dávok v zmysle zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v platnom znení a po uzatvorení pracovného pomeru na dobu určitú s tým, že do práce ako asistent nastúpi dňa 29. decembra 2010 vo Svidníku s dohodnutou mzdou 1.100 eur, ako aj jej nahlásení ako zamestnanca zamestnávateľom na pobočne Sociálnej poisťovne vo Svidníku, dňa 30. decembra 2010 po lekárskom ošetrení bola uznaná dočasne práceneschopnou do 30. júna 2011, pričom po skončení pracovného pomeru dohodou ku dňu 31. decembra 2010 si uplatnila nárok na nemocenské dávky, na základe čoho jej ku škode Sociálnej poisťovne Bratislava boli neoprávnene priznané a vyplatené nemocenské dávky v sume 3 585, eura.

Za to jej okresný súd uložil podľa § 221 ods. 2 Trestného zákona s použitím § 36 písm. j), § 38 ods. 2, ods. 3 Trestného zákona trest odňatia slobody vo výmere jeden rok, ktorého výkon podľa § 49 ods. 1 písm. a) Trestného zákona podmienene odložil a podľa § 50 ods. 1 Trestného zákona určil skúšobnú dobu na jeden a pol roka. Zároveň podľa § 288 ods. 1 Trestného poriadku odkázal poškodeného Sociálna poisťovňa, ústredie, ul. 29 augusta č. 8 a 10, 813 63 Bratislava 1 s nárokom na náhradu škody na civilný proces.

Obvinená a prokurátor napadli uvedený rozsudok okresného súdu odvolaniami, ktoré Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) uznesením z 29. januára 2020, sp. zn. 6To/65/2019, zamietol podľa § 319 Trestného poriadku ako nedôvodné.

Proti uzneseniu krajského súdu, ktoré bolo obvinenej a jej obhajcovi doručené 21. februára 2020, podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) 4. mája 2020 dovolanie a to z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

V odôvodnení tohto mimoriadneho opravného prostriedku po stručnom zrekapitulovaní predchádzajúceho konania a rozhodnutí počas neho vydaných generálny prokurátor uviedol, že napadnutým rozhodnutím bol porušený zákon v ustanoveniach § 2 ods. 12, § 319 Trestného poriadku, a v ustanoveniach § 221 ods. 1, ods. 2 Trestného zákona, v prospech obvinenej. S rozhodnutím krajského súdu sa podľa jeho názoru nemožno stotožniť, pretože rozhodol v rozpore s platnou právnou úpravou. Odkázal na ustanovenie § 221 ods. 1, ods. 2, § 225 ods. 1, ods. 4 písm. a) Trestného zákona, na právny záver krajského súdu uvedený v odôvodnení napadnutého rozhodnutia (str. 4-5) a na právny záver najvyššieho súdu v uznesení z 13. februára 2018, sp. zn. 2Tdo 28/2017, (str. 8-9).

V súvislosti s postupom krajského súdu generálny prokurátor považoval za nevyhnuté poukázať na princíp právnej istoty, kedy Ústavný súd Slovenskej republiky v rámci svojej rozhodovacej činnosti už viackrát vyslovil, že k imanentným znakom právneho štátu patrí neodmysliteľne práve aj princíp právnej istoty (napr. PL. ÚS 36/95), ktorého súčasťou je tiež požiadavka, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99). Generálny prokurátor ďalej uviedol, že podľa Ústavného súdu Slovenskej republiky diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05).

Generálny prokurátor uviedol, že krajský súd má pravdu v tom, že policajt, prokurátor a napokon ani súd v kontinentálnom právnom systéme nie sú viazaní judikatúrou či rozhodnutiami iných súdov. Dodal, že ani v kontinentálnom právnom systéme však nemožno ignorovať rozhodovaciu činnosť súdov vyššej inštancie. Takýto prístup podľa generálneho prokurátora znamená nerešpektovanie zásady predvídateľnosti práva a princípu právnej istoty. V právnom štáte podľa neho nemožno racionálne predpokladať a ani očakávať že v skutkovo a právne totožných trestných veciach sa budú sudy bez ďalšieho odchyľovať od rozhodovacej činnosti pri nezmenenej právnej úprave trestného zákona či ustanovení osobitných právnych predpisov. Preto má generálny prokurátor za to, že je zákonná právna kvalifikácia skutku obvinenej uvedená v obžalobe, pretože zohľadňuje právne závery Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z uznesenia z 13. februára 2018, sp. zn. 2Tdo 28/2017.

V ďalšej časti generálny prokurátor uviedol, že podľa § 371 ods. 5 Trestného poriadku dôvody podľa ods. 1 písm. i) nemožno použiť, ak zistené porušenie zákona zásadne neovplyvnilo postavenie obvineného. V danom prípade podľa neho došlo k zásadnému ovplyvneniu postavenia obvinenej, keďže skutok bol právne kvalifikovaný podľa ustanovenia § 221 ods. 1, ods. 2 Trestného zákona ako prečin, hoci mal byť kvalifikovaný ako zločin podľa ustanovenia § 225 ods. 1, ods. 4 písm. a) Trestného zákona. Na základe uvedených skutočností má generálny prokurátor za to, že napadnuté uznesenie krajského súdu je založené na nesprávnom právnom posúdení skutku, čím bol porušený zákon v prospech obvinenej v ustanoveniach § 2 ods. 12, § 319 Trestného poriadku, a v ustanovení § 221 ods. 1, ods. 2 Trestného zákona. Generálny prokurátor na záver dovolania uviedol, že nesprávne právne posúdenie zisteného skutku zakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, pričom toto porušenie zákona zásadným spôsobom ovplyvnilo postavenie obvinenej.

Z týchto dôvodov generálny prokurátor navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 386 ods. 1 Trestného poriadku vyslovil, že napadnutým rozhodnutím krajského súdu bol porušený zákon v ustanovení § 2 ods. 12 Trestného poriadku, § 319 Trestného poriadku, § 221 ods. 1, ods. 2 Trestného zákona, v prospech obvinenej; podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku zrušil napadnuté rozhodnutie ako aj predchádzajúce konanie vrátane rozsudku okresného súdu; a podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku prikázal okresnému súdu, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 377 Trestného poriadku) posúdil vec najprv v zmysle § 382 Trestného poriadku a zistil, že dovolanie bolo podané generálnym prokurátorom ako oprávnenou osobou podľa § 369 ods. 2 písm. a)/b) Trestného poriadku v zákonnej lehote uvedenej v § 370 ods. 1 Trestného poriadku, potom ako využila svoje zákonné právo podať riadny opravný prostriedok (v danom prípade odvolanie), o ktorom bolo rozhodnuté (§ 372 ods. 1 Trestného poriadku), s obsahovými náležitosťami podľa § 374 ods. 1 Trestného poriadku a s uvedením dôvodu dovolania podľa odseku 2 tohto ustanovenia, s obsahovými náležitosťami podľa § 374 ods. 1 Trestného poriadku a s uvedením dôvodu dovolania podľa odseku 2 tohto ustanovenia. Zároveň bolo podané proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustné, a v ňom vytýkané chyby možno podradiť pod dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Nezistiac dôvody pre odmietnutie dovolania podľa § 382 Trestného poriadku najvyšší súd viazaný dôvodmi dovolania (§ 385 ods. 1 Trestného poriadku) následne preskúmal v súlade s § 384 ods. 1 Trestného poriadku zákonnosť a odôvodnenosť výroku napadnutého rozhodnutia, proti ktorému podal generálny prokurátor dovolanie, ako aj správnosť postupu konania, ktoré predchádzalo rozhodnutiu, a dospel k záveru, že uplatnený dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku je v posudzovanej veci daný.

Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku je daný vtedy, keď rozhodnutie súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia, pričom dovolací súd nemôže správnosť a úplnosť zisteného skutku skúmať ani meniť. Predmetom tohto dovolacieho dôvodu môže byť už len nesprávne právne posúdenie takto ustáleného skutku v skutkovej vete rozhodnutia ustálenej súdmi prvého a druhého stupňa, ale nikdy samotné skutkové zistenie, ktoré sú jej obsahom a ktoré nie je možné akokoľvek doplniť a meniť. Pri rozhodovaní, ktoré sa opiera o tento dôvod dovolania, preto dovolací súd hodnotí skutkový stav len z toho hľadiska, či skutok alebo iná okolnosť skutkovej povahy boli správne právne posúdené. Z tohto pohľadu hodnotí aj skutočnosť, či skutok, z ktorého bol obvinený uznaný za vinného, bol v tzv. skutkovej vete rozsudku vymedzený tak, aby zodpovedal znakom skutkovej podstaty príslušného trestného činu (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu a stanovisko jeho trestnoprávneho kolégia zverejneného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) pod č. 47/2008 a 3/2011). Povedané inými slovami, predmetný dôvod dovolania slúži výlučne na nápravu hmotnoprávnych chýb. Dikciou za bodkočiarkou vylučuje námietky skutkové, to znamená nie je prípustné právne účinne namietať, že skutok tak, ako bol zistený súdmi prvého a druhého stupňa, bol zistený nesprávne a neúplne, ani hodnotenie vykonaných dôkazov, pretože určitý skutkový

stav je vždy výsledkom tohto hodnotiaceho procesu (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu zverejnené v Zbierke pod č. 47/2014-II).

Naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku generálny prokurátor odôvodnil nesprávnou právnou kvalifikáciou skutku krajským súdom, keďže krajský súd skutok právne kvalifikoval podľa § 221 ods. 2 Trestného zákona.

Vychádzajúc z uvedeného a so zreteľom na generálnym prokurátorom vecne uplatnené námietky je v posudzovanej veci kľúčovou otázkou právneho posúdenia skutku obvinenej, či dávka nemocenského poistenia je „iným plnením“ v zmysle § 225 ods. 1 Trestného zákona.

K právnemu posúdeniu konania obvinenej ako trestného činu podvodu podľa § 221 Trestného zákona považuje najvyšší súd za potrebné najprv vo všeobecnej rovine uviesť, že trestný čin subvenčného podvodu je *lex specialis* k trestnému činu podvodu. Ustanovenie § 225 ods. 1 Trestného zákona je blanketová norma, ktorá odkazuje na ďalšie zákony a súvisiace predpisy týkajúce sa pridelenia dotácií, subvencií a iných príspevkov z verejných zdrojov. Objektom oboch trestných činov je cudzí majetok, avšak v prípade subvenčného podvodu ide o špecifický majetok vyplývajúci z jednotlivých rozpočtov. Subvenčný podvod sa vzťahuje iba na dotácie, subvencie, príspevky alebo iné plnenia zo štátneho rozpočtu, rozpočtu verejnoprávnej inštitúcie, rozpočtu štátneho fondu alebo rozpočtu obce, ktorých poskytnutie je viazané na splnenie podmienok, ktoré sú ustanovené zákonom alebo iným právnym predpisom. Ide najmä o príspevky priamo zo štátneho rozpočtu, ale aj z rozpočtov verejnoprávnych inštitúcií a štátnych fondov. Vzhľadom na charakter poskytnutých finančných prostriedkov právna kvalifikácia skutku podľa § 221 Trestného zákona je vylúčená.

V tomto smere považuje najvyšší súd za rozhodujúce, že dávka nemocenského poistenia sa za podmienok ustanovených zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení účinnom v čase spáchania skutku (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) poskytuje z nemocenského poistenia, ktoré je súčasťou sociálneho poistenia [§ 2 písm. a) zákona o sociálnom poistení]. Sociálne poistenie pritom predstavuje formu sociálneho zabezpečenia obyvateľstva, ktoré sa s pomocou štátu organizuje vo vzťahu ku konkrétnym životným rizikám (choroba, staroba, nezamestnanosť a pod.) a pre konkrétne skupiny pracujúceho obyvateľstva. V podmienkach Slovenskej republiky má charakter povinného verejného poistenia, ktorého úlohou je ochrániť čo najväčšiu časť obyvateľstva pred rizikami v živote a ktoré vychádza zo zásady solidarity, kedy sa jednotlivé sociálne fondy na pokrytie nákladov vytvárajú podľa pravidiel, ktoré sú pre všetkých rovnaké. Inak povedané, platia všetci, ale dávky využívajú iba tí, ktorí sú postihnutí sociálnym rizikom, pričom výška poistného sa nevypočítava podľa individuálnej pravdepodobnosti zrealizovania sa rizika, ale podľa rozsahu potreby pokryť poistencom ich sociálne riziká a na druhej strane podľa možnosti poistencov a ich zamestnávateľov vykrývať vzniknuté náklady.

Preto nielen dávka nemocenského poistenia, ale i ostatné dávky sociálneho poistenia vyplácané z rozpočtu Sociálnej poisťovne, ktorá je verejnoprávnou inštitúciou (§ 120 ods. 2 zákona o sociálnom poistení), sú aj podľa dovolacieho súdu „iným plnením“ v zmysle § 225 ods. 1 Trestného zákona. Niet totiž rozumného dôvodu, pre ktorý by podvodné vylákание týchto dávok malo byť miernejšie trestné, než podvodné vylákание subvencie, dotácie alebo príspevku z iného verejnoprávneho rozpočtu. Zároveň treba dodať, že jednotlivé dávky sociálneho poistenia majú nepochybne aj podpornú funkciu. Osobitne je to zdôraznené v prípade nemocenského a dávky v nezamestnanosti, ktoré sa vyplácajú počas podporného obdobia. Svojim charakterom a účelom sú tak obdobné subvencii alebo dotácii, ktorými sa vo všeobecnosti rozumie verejná finančná podpora, resp. príspevok (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu zverejnené v Zbierke pod č. 23/2005).

V súvislosti s postupom krajského súdu najvyšší súd odkazuje na rozhodovaciu činnosť Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý už viackrát vyslovil, že k imanentným znakom právneho štátu patrí neodmysliteľne aj princíp právnej istoty (napr. PL. ÚS 36/95), ktorého súčasťou je tiež požiadavka, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99). Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť

všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05).

Obsahovým komponentom princípu právnej istoty je veľmi zjednodušene povedané rovnaká odpoveď na právnu otázku za rovnakého alebo analogického skutkového stavu. Z uvedeného zároveň vyplýva, že pokiaľ nie je splnená podmienka existencie rovnakého alebo analogického skutkového stavu, nie je splnený základný predpoklad na to, aby všeobecný súd na účel dodržania princípu právnej istoty a predvídateľnosti súdneho rozhodnutia musel dať na určitú právnu otázku rovnakú odpoveď (primerane uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 9. februára 2018, sp. zn. IV. ÚS 99/2018). Z citovaného rozhodnutia používajúc argumentum a contrario vyplýva, že ak je splnená podmienka existencie rovnakého alebo analogického skutkového stavu, je splnený základný predpoklad na to, aby všeobecný súd na účel dodržania princípu právnej istoty a predvídateľnosti súdneho rozhodnutia musel dať na určitú právnu otázku rovnakú odpoveď. Rovnako na tomto prípade je vidieť konzistentnosť a kontinuitu v rozhodovacej činnosti dovolacieho senátu.

Pokiaľ ide o argument obvinenej, že zistené porušenie zákona by zásadne neovplyvnilo jej postavenie, k tomu dovolací súd uvádza, že pri použití správnej právnej kvalifikácie hrozí obvinenej prísnejší trest, čím dochádza k ovplyvneniu jej postavenia (aj keď úvahy o výmere trestu sú v tomto štádiu predčasné).

Tieto dôvody viedli najvyšší súd k tomu, že na podklade dovolania generálneho prokurátora rozhodol tak, ako je to uvedené vo výroku tohto rozsudku.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.